

Thông tin về Thiên nhiên và Bảo tồn

Nguồn:

Tài nguyên Môi trường

Số: 49

Ngày: 17/6/08

"Dòng sông chết" truyền nhiễm

Xin được bắt đầu từ sự việc xảy ra năm 2002 tại trang trại nuôi baba của 10 hộ dân thôn Xuân Viên, xã Hòa Long. Ông Nguyễn Văn Hòa - chủ một trang trại nhớ lại: Cuối năm đó địa phương bơm nước đổ ải từ sông Ngũ Huyện Khê, hệ thống mương do xuống cấp đã tràn vào khu vực nuôi baba liền kề. Hệ quả là hầu hết số baba sắp đến kỳ thu hoạch của 10 gia đình đã bị chết vì ngộ độc nguồn nước, ước tính thiệt hại hơn 1 tỷ đồng; riêng nhà ông Hòa thiệt hại hơn 200 triệu. Sau đận đó, nhiều ao hồ đã bỏ hoang vì "dòng nước chết" từ sông Ngũ Huyện Khê có thể xâm nhập bất cứ lúc nào.

Tại khu vực xóm Núi, xã Vạn An, nước từ sông Ngũ Huyện Khê bơm vào đã làm chết hàng loạt ao cá. Bà Tống Thị Như Vui - Trạm trưởng Trạm y tế xã Vạn An - người có 32 năm công tác tại Trạm y tế cho biết: Chưa khi nào mức độ ô nhiễm của sông Ngũ Huyện Khê lại gây nên những hậu quả đặc biệt nghiêm trọng như hiện nay. Hầu hết người dân trong xã đều mắc các chứng bệnh về đường hô hấp, tiêu hóa, bệnh ngoài da. Năm 2007 toàn xã Vạn An có 12/30 trường hợp tử vong vì ung thư. Riêng ba tháng đầu năm 2008 đã có 5 trường hợp.

Trên suốt chiều dài 24km chảy qua Bắc Ninh, lưu vực sông Ngũ Huyện Khê có 5 điểm nóng gây ô nhiễm. Đó là làng nghề sản xuất đồ gỗ mỹ nghệ Đông Ky, tái chế sắt Đa Hội xã Châu Khê huyện Từ Sơn; tái chế giấy Phú Lâm huyện Tiên Du và tái chế giấy Phong Khê thành phố Bắc Ninh. Dọc hai bên bờ sông, chất thải rắn đổ thành đống khiến lòng sông bị bồi lắng gây ách tắc dòng chảy.

Ông Trịnh Văn Phường - Phó Giám đốc Sở Tài nguyên và Môi trường (TN&MT) Bắc Ninh cho biết: Chất lượng nước sông Ngũ Huyện Khê đang xuống cấp trầm trọng. Theo khảo sát của Viện Khoa học Thủy lợi mới đây, các yếu tố về đất, không khí, nước bề mặt, nước ngầm của sông đều có mức ô nhiễm vượt Tiêu chuẩn Việt Nam gấp nhiều lần. Tại đoạn sông chảy qua xã Châu Khê, mức độ ô nhiễm kim loại nặng như sắt tăng 2,1 lần, mangan tăng 3,3 lần, kẽm tăng 16,6 lần, đồng tăng 1.100 lần. Hàm lượng dầu mỡ vượt tiêu chuẩn cho phép từ 6,6 - 8 lần. Kết quả phân tích cho thấy hầu hết các chỉ tiêu kim loại nặng trong mẫu bùn ở đáy sông Ngũ Huyện Khê đoạn đi qua làng nghề đều cao hơn so với đoạn trước khu vực làng nghề từ 1 - 2 lần.

Không chỉ có vậy, sông Ngũ Huyện Khê còn phải tiếp nhận nguồn nước thải từ làng nghề đồ gỗ mỹ nghệ Đông Ky chứa nhiều bột gỗ mịn, mùn cưa, hàm lượng lignin, khi phân hủy làm giảm đáng kể lượng oxy hòa tan trong nước. Tại khu công nghiệp tái chế giấy Phú Lâm và Phong Khê, nguồn nước thải của trên 500 cơ sở sản xuất giấy tái chế với đủ các thành phần độc hại như xút, axit, lơ tấy, dầu nhớt, phẩm màu, nhựa thông... tất cả các nguồn hóa chất độc hại này đều không được xử lý mà thải trực tiếp xuống dòng Ngũ Huyện Khê. Đó là chưa kể một lượng chất thải rắn khổng lồ như xỉ than, giấy vụn... đều đổ tràn hai bên bờ sông. Với lưu lượng khoảng 3.000 m³/ ngày, tại hai khu công nghiệp này nước thải có các chỉ tiêu COD và BOD đều vượt 10 - 12 lần tiêu chuẩn cho phép.

Vào mùa khô, dòng Ngũ Huyện Khê đoạn qua xã Phong Khê giống như một

"dòng sông băng", toàn bộ dòng chảy đã bị bồi lắng bởi các chất thải rắn và bột giấy tích tụ lại.

Các cơ quan chức năng tỉnh Bắc Ninh bàn thảo nhiều lần tìm giải pháp cứu "dòng sông cổ tích" này. Chỉ có điều những giải pháp đưa ra đều thiếu tính khả thi hoặc giả việc triển khai thực hiện thiếu tính quyết liệt, đồng bộ. Từ những năm 1999 - 2000, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Bắc Ninh đã triển khai dự án xây dựng bể lọc lắng nước thải tại Phong Khê. Tuy nhiên, với sự phát triển ồ ạt của nhiều cơ sở sản xuất giấy công nghệ cũ kỹ lạc hậu cộng với những khó khăn, khúc mắc khi thực hiện nên dự án đã "giữa đường đứt gánh". Ngày 23/5/2006, UBND tỉnh Bắc Ninh đã tổ chức Hội thảo tìm giải pháp khắc phục ô nhiễm và bảo vệ môi trường sông Ngũ Huyện Khê. Khả nhiều giải pháp được đưa ra như áp dụng công nghệ sản xuất sạch hơn, an toàn hơn tại các làng nghề; có biện pháp mạnh với những doanh nghiệp không tuân thủ luật Bảo vệ môi trường... Tuy nhiên chưa thấy có một động thái tích cực nào được thực thi.

Vẫn biết rằng khi con người làm đảo lộn quy luật sinh thái tự nhiên thì không ai khác chính con người sẽ phải gánh chịu hậu quả nhân tiền do hành vi mình gây ra. Nhưng ở hạ lưu dòng Ngũ Huyện Khê, người dân xã Vạn An mặc dù không "làm nên tội" song vẫn phải ngày ngày hứng chịu hậu quả, đồng thời đối mặt với nguy cơ xuất hiện "làng ung thư". Biết đến bao giờ mới gỡ được hệ lụy này?

DUY CẢNH

Đài truyền thanh thành phố Bắc Ninh
tỉnh Bắc Ninh